

Saffet KARTOPU¹

Abdullah DAĞCI²

**TARİHSEL SÜREÇTE ENSEST YASAKLARI VE DİNİ EMİRLER:
Mahremiyetin Psiko-Antropolojik Kökenleri Üzerine Bir Değerlendirme³**

Özet

Her toplum, sosyal ve ailevi hayatı düzenlemek için bir takım kurallara sahiptir. Bu kurallar ortaya çıktığı toplum için belli fonksiyonları üstlenmekte ve önemli bir misyon icra etmektedir. İlksel toplumların yaşamı yeniden değerlendirildiğinde yakın akrabalar arasında cinsel ilişkiyi önleme amacı taşıyan ensest yasağı ailevi ilişkilerin sınırlarının belirlenmesinde etkili olmuştur. Aynı zamanda ensest yasağının etrafında pek çok yasağın geliştiğine şahit olunmaktadır. Bu anlamda ensest yasağı insanlık tarihinin ilksel ve öncü yasaklarından biri olup pek çok yasağın çekirdeğini oluşturduğu ifade edilebilir. İnsanlık ailesinin gelişim seyri içinde bu yasakların türev yasaklar olarak dinî yasaklara evrildiği ve ilahi emirlerin, beşerî tecrübeyle ortaya çıkmış yasakları geliştirerek bireyin yaşamına dâhil ettiği anlaşılmaktadır. Ensest yasağının fonksiyonu düşünüldüğünde, ilgili yasakların aileye zarar verebilecek olan aile içi cinsel istismarı önlediği gibi toplumsal düzeni de sağladığı ifade edilebilir. İlahî emirlerde de bununla ilgili hükümlerin olduğu görülmektedir. Bu yasaklar özünde ırzın korunması, namusun korunması, ailenin ve neslin korunması gibi pek çok işlevi bünyesinde barındırır. Bu bağlamda çalışmamız; ensest yasağından ilahi emirlere, yasadir emirler skalasına odaklanarak, ilahi emirlerdeki tezahürleri anlamaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ensest Yasakları, Mahremiyet, Dinî Yasaklar, İlahî Emirler, Psiko-antropoloji.

¹ Yrd. Doç. Dr. Gümüşhane Üni. İlahiyat Fak. Din Psikolojisi ABD, saffet333@Yahoo.com

² Arş. Gör. Gümüşhane Üni., İlahiyat Fak. Din Psk. ABD El-mek: abduhahdagci0127@hotmail.com

³ Bu makale, 27-29 Mart 2015 tarihlerinde Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin düzenlediği “Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumunda “Ensest Yasağından İlahî Emirlerle Dinî Yasakların Dönüşümü: Mahremiyetin Psikolojik Temelleri Üzerine Bir Değerlendirme” başlığıyla sunulan bildirinin genişletilmiş halidir

PROHIBITION OF INCEST AND DIVINE ORDERS IN THE HISTORICAL PROCESS: An Analysis on Psycho-anthropological Roots of Privacy

Abstract

Every society has some rules to regulate social and familial life. These rules undertake specific functions for the society where they occur, and carry out a significant mission. When the life of primary societies is re-evaluated, the prohibition of incest, which aims to prevent sexual intercourse between close relatives, had influence in determination of limits of familial relations. At the same time, it is witnessed that many prohibitions developed in around the prohibition of incest. In this sense, it can be expressed that the prohibition of incest is one of the primary and pioneering prohibitions of the history of mankind, and constitutes the core of many prohibitions. It is understood that these prohibitions were transformed into religious prohibitions as derivative prohibitions within the course of development of the family of mankind, and that they integrated the prohibitions, which occurred upon human experience, into the life of the individual by developing them. When function of the prohibition of incest is considered, it can be expressed that the related prohibitions prevent domestic sexual exploitation, and provide social order. It is seen that the divine orders have rules related to this. These prohibitions essentially include many functions such as protection of honor, pudicity, family and generation. In this context, our study tries to understand the appearances in divine orders by focusing on the scale of divine orders, from prohibitions of incest to divine orders.

Key Words: Prohibitions of Incest, Privacy, Religious Prohibitions, Divine Orders, Psycho-anthropology.

GİRİŞ

Tarihöncesi çağlarda insanların hangi gelişim evrelerinden geçtiklerini bizlere bıraktıkları anıtlar, araç ve gereçlerden, sanatlardan, inançlardan ve yaşam görüşlerine ilişkin olarak ya doğrudan ya da söylenceler mitler ve masallar aracılığıyla geleneksel yoldan bize kadar ulaşabilen bilgilerden, ayrıca düşünüş tarzlarından bizim kendi gelenek ve göreneklerimizdeki kalıntılarından öğreniriz (Freud, 2014: 13). Bu anlamda insanlığın bilinen tarihinde izini süreceğimiz yaşantı alanlarından birisi ensest yasakları ve bu yasakların yansımalarıdır. Bilindiği gibi toplumu oluşturan üyeler arasındaki akrabalık bağları ve aile ilişkileri evlilikte eş olarak seçilebilecek kimselerin tespitinde temel ölçü kabul edilmiştir. Kendileriyle evlenilmesi yasak olanlar ilkel toplumlarda geniş bir aile grubunu içine alırken, zamanla daha küçük guruplarla ve çok yakın akrabalarla sınırlanmıştır. Hangi akrabalarla cinsel ilişkinin yasaklandığına dair kurallar, din, hukuk ve gelenekler tarafından belirlenmiştir (Telkenaroğlu, 2011). Bir kültürde, akrabalık ilişkilerinin getirdiği davranış zorunlulukları yanında, gerçek ya da sanki (fictive) akrabalar –özellikle ana-baba, çocuk, erkek ve kız kardeşler- arasında cinsel ilişkileri yasaklayan evrensel nitelikli kurallar ensest⁴ tabusu (horata yasağı, incest taboo) başlığı

⁴ Ensest kavramı Latince’de incestus olarak tanımlanır ve sıfat olarak ‘pis, kirlenmiş, temiz olmayan’ anlamına gelir. Genel olarak ensest, ‘evlenmeleri, ahlâkça, hukukça ve dince yasaklanmış (nikâh düşmeyen) biyolojik olarak yakın

altında değerlendirilir. Tarih boyunca hemen bütün toplumlar, aile saydıkları birliğin dışından birisiyle evlenmeyi esas almışlardır. Bir toplumda aile gurubu anne-baba, çocuklar ve en yakın akrabalar sayılırken, bir başka toplulukta bir klanı ya da bir kabileyi kapsamaktadır. Aslında ensest yasağı ve dışevlilik kuralı, aynı sınırlamanın cinsel ve sosyal görünüşleridir (Kasapoğlu, 2003).

İrk ve kültür bakımından farklılaşmamış bireylerden oluşan, kişisel ve yüz yüze ilişkiler üzerine kurulmuş nispeten küçük ve homojen yapılardan; etnik köken, sosyo-ekonomik statü ve kültürel değerler bakımından çoğullaşmış ve farklılaşmış yapılara doğru gidilerek toplumsal değerler, ilişkiler ve kurumlar köklü bir dönüşüme uğramıştır (Yüksel, 2003). Buna rağmen ensest yasağı geçmişten günümüze geçerliğini devam ettiren bir kural olarak varlığını korumuştur. Ensest ilişkiler ve bu ilişkinin yasaklanması insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. (Dubowitz, 2002). Dünya Etnografya Atlası'ndan 250 topluluk bir örneklem üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, ensest ilişkileri evrensel yakın bir düzeyde yasaktır (Güvenç, 2005: 261). Ensest yasakları, toplumsal bir kural oluşturduğundan sosyal ve kültürel bir olgudur. Ensest geleneksel olarak biyolojik akrabalığı olan aile bireyleri arasındaki ilişki olarak değerlendirilir. Bu ilişki türü tarihte hep yasaklı bir tabu olarak görülmüştür (Ovayolu vd., 2007). Toplumun varlığı ve devamı için insanın çoğalması gerektiğinden, bu gerekliliğin önüne geçen etkenler hiçbir zaman dikkate alınmamıştır. Dolayısıyla oldukça sınırlı kişi ve toplumlar arası ilişkilerin söz konusu olduğu dönemlerde, insanların çoğalmasının bir yolu olarak ensest türü cinsel ilişki çok nadir olarak kabul görmüştür (Genç ve Coşku, 2013).

Sosyolog ve antropologların yapmış oldukları araştırmalarda her toplumda “mahremiyet” kuralına –karşı cinsten olan insanların cinsel ilişkileri konusunda ortaya çıkan yasaklar-rastlandığı görülmüştür (Kasapoğlu, 2003). Özellikle ilkelerde cinsel birleşmeye dini bir nitelik verilir. Yasakların var olmadığı ve önemli bir rol oynamadığı bir din bulmak zor görünmektedir. Dini yasakların ihlal edilmesi insanlar tarafından genellikle kınama ve dini ceza ile sonuçlanır (Durkheim, 2005: 358-375). Bu yasaklardan birisi de ensest yasağıdır ve bu nedenle de ensest ahlak kurallarıyla kınanmış, kanunlar ve din tarafından da yasaklanmıştır. Geçmişten günümüze yasaklandığına göre ensest yasağı ve bunu sağlayan mahremiyet kuralları önemli bir gerekliliktir. Örneğin totem grubunun ya da kabilesinin bir toplantısı olduğu her zaman erkeklerin kadınlarınkinden ayrı bir kampları olur ve kadınlar bu kampa giremezler. Burası kadınlara kapalıdır, erkeklerden ayrılırlar (Durkheim, 2005: 173-174). Yine bir insan ölür ölmez onun saçlarını keserler; ne bir kadının ne de erginleşmemiş bir gencin görme hakkının bulunmadığı uzak bir yere gömerler (Durkheim, 2005: 173).

akraba olan kadın ile erkeğin cinsel ilişkide bulunmaları' anlamında kullanılmaktadır (Mayer, 1983; Ekşi, 1999; Emiroğlu, 2003: 263; Akduman vd., 2005; Polat, 2007: 162; Ballı, 2010; Genç ve Coşku, 2013). Bagley (1969) ensest kavramını 'Antropolojik veya sosyobiolojik anlamda yakın ilişkisi bulunan kişiler arasında kural ve tabulara aykırı olarak gerçekleşen hamileliğin ve alternatif ailenin oluştuğu ilişki' olarak tanımlamıştır. Tierney ve Corwin (1983) ise ensest için kan bağının gerekmediğini belirten üveylik ilişkisi, evlatlık alınma, bakımdan sorumlu olmak, ailenin güvendiği bir kişi (ana-baba, amca, dayı, kuzen, hala, teyze, yakın aile dostlarının) baştan çıkarıcı konuşma ve temas, teşhircilik, cinsel içerikli davranışlar ensest kapsamında değerlendirir. Ensest yasağının kapsamında iki temel faktör tanımlarda önemli rol oynamaktadır. Bunların ilki ensest kapsamına kimlerin girdiğidir. Bazı araştırmacılar sadece çekirdek aile bireylerini (Ana-oğul, baba-kız, kız kardeş-erkek kardeş) bu kapsamda değerlendirmekte bir grup ise bakmakla yükümlü olan tüm kişileri biyolojik bağa bakmadan bu kapsama almaktadırlar (Polat, 2001). Bu yasak cinsel ilişki, tarihte hep yasaklı bir tabu olarak görülmüştür ve klasik ensest ilişki sadece kan bağına dayanmaktadır (Polat, 2001). Oysa psikolojik açıdan da daha geniş çerçevede yapılan tanımlarda, resmi ya da gayri resmi akrabalık bağı bulunan kişiler arasındaki cinsel ilişki de ensest kavramı içerisinde değerlendirilmektedir (Genç ve Coşku, 2013).

İlkel toplumları incelenmesinde, günümüzdeki dinlerin temelinde yer alan bütün ortak düşüncelere ve temel ayinsel tutumlara benzer sonuçlara ulaşılmaktadır. Eşyanın kutsal ve din dışı diye ayrılması ve ruh, esprit, mitsel şahsiyet, milli ve hatta evrensel tanrı düşünceleri; negatif ibadet ve onun aşırı biçimi olan asketik davranışlar; kurban ve komünyon ayinleri; taklidi, hatırlatıcı ve kefaret edici ayinler. Dinlerde temel olup da ilkel toplumlarda bulunmayan hiçbir şey yoktur. Dini düşüncenin ve hayatın bütün temel unsurları, en azından tohum halinde en ilkel dinlerde bulunur. Dini eğilimlerin kökeni insan aklının genel yasalarında değil, dini şeylerin hususi doğasında aranmalıdır. Gerçek dini hayat, mitsel şahsiyetlerin var olduğu andan itibaren başlamış olduğu doğru değildir. Çünkü dini varlıklar ister belli bir şahsiyete büründürülsün isterse büründürülmesin, bu durumda ayini, değişmeden aynı şekilde kalır. Kutsal dünya, din dışı dünyayı iterken aynı zamanda, kendisine yaklaştığı her zaman bu din dışı dünyaya akma temayülü gösterir. Kutsallık olağanüstü yayılma özelliğine sahiptir (Durkheim, 2005: 375-489).

İdeal varlığa inanma açısından en ilkel dinler ile modern dinler ortak özelliğe sahiptir. Bu nedenle ideal toplum, dinin önceden var olmasını gerektirir. Bütün dinler manevi bir özelliğe sahiptir ve dolayısıyla manevi hayat üzerinde tesir icra eder (Durkheim, 2005: 490). Her din kendi müntesiplerinin sosyal ve bireysel hayatlarını düzenlemek üzere bir takım emir ve yasaklar koyar. Bu emir ve yasakların bazıları bütün ilahi dinlerde ortaktır (Salıhoğlu, 2011). Bazı inananlar dinin gerçek fonksiyonunun bizi hakikate sevk etmek ve yaşamak için bize yardım etmek olduğu düşünür. Bu yönüyle dinlerin amaçlarından biri de mükemmel toplumu gerçekleştirmek olduğu ifade edilebilir. Dini ritüeller/ibadetler fiziki yöne ilaveten, aynı zamanda ahlaki bir karaktere de sahiptirler. Bir yerli, atalarının her zaman dini ibadetleri yerine getirdikleri için kendilerinin de atalarının örneğini takip etmesi gerektiğine inanır (Durkheim, 2005: 223491).

İlahi dinlere baktığımızda kutsal metinlerin incelemesi göstermektedir ki, kadınların utangaçlığı ve çekingenliği, Ezra'nın kadınların iffetleri için iç etek giymeleri emrinde olduğu gibi, geleneklerin bir sonucu ve aynı zamanda dinin dikte ettiği bir iffet anlayışının neticesidir (Yasdıman, 2002). Kutsal metinlerde kadınların tepeden tırnağa kapanmaya ve kadınları tacizden korumaya yönelik bazı tedbirler yer alır. Eski Ahid'de (Tesniye, 22: 28-29), özellikle, genç kızlara yapılacak tecavüzlerin önüne geçilmesini temin etmek bakımından bazı hükümler bulunmaktadır (Yasdıman, 2002). Yine Yahudiler kadınlarının iffet ve namuslarına ayrı bir önem verdikleri (Tekvin, 34, 38) görülür.

Örtünmenin insanlık tarihi kadar eski bir gelenek olduğu gerek birçok tarihi veride gerekse kutsal kitaplarda ve yaşanan gelenekte görülmektedir. Arkeolojik kazılar ve bilimsel veriler de buna işaret etmektedir. Başörtüsünün tüm ilahi dinlerin mensuplarınca kullanıldığı, İslam'dan önce İran, Bizans, Hint medeniyetlerinde yaygın bir uygulama olduğu, bunlara ait dinsel ve tarihsel metinlerden açıkça anlaşılmaktadır. Tevrat'ta örtünme ile ilgili geçen anlatımlarda da örtünmenin saygın/hür kadınlara ait bir özellik olduğu görülmektedir. Tevrat metinlerinde başörtüsü ve peçeye atıfta bulunulduğu görülür. Haber niteliğindeki bu anlatımların kutsal kitaptaki varlığı Yahudi geleneğinde daha sonra Rabbinik literatürde örtünmenin tamamen dinsel bir özellik kazanıp katı kurallara bağlanmasına yetmiştir. Örneğin sokağa başörtüsü çıkaran bir kadının, kocası tarafından mehir ödenmeksizin boşanabileceği bir kanun olarak yer almıştır (Özçelik, 2009).

Örtünme, kişiler arasındaki ilişkiler, mekân ve zaman içinde hazzın bedenini güçlü bir şekilde yapılandıracak sistem olarak ortaya çıkar (Benslama, 2002: 207). Örtünme yasağı, men edici bir yasaklamaya indirgenemez, köklerini en karanlık dürtülere daldırarak, yüzeyde hazzı yasallık içinde buyuran bir haz yasallığı kurmak isteyen bir hakikat düzeneğinden kaynaklanır (Benslama, 2002: 211). İslamiyette de örtünmenin doğrudan mahremiyetle ilişkisi vardır: Kur'an'da "Onları böylece aldattı. Derken o ağacın meyvesinden tadınca avret yerlerini gördüler ve cennetteki ağaçların yapraklarıyla avret yerlerini örtmeye koyuldular. Rableri nidâ edip onlara dedi ki: Sizi, şu ağacın meyvesini yemeden menetmedim mi ve demedim mi ki Şeytan, hiç şüphe yok ki size apaçık bir düşmandır." (Araf, 22). Şeytanın iğvasına kandıkları anda, çıplaklıklarını fark etmiştir ve aynı zamanda hayâ, utanma duygusunu hissetmişlerdir. Bu an, insanlar arası ilişkilere hayâ duygusunun girdiği andır. Hususî durumla, cemiyet içindeki durum, o andan itibaren farklılaşmıştır. İlk çift ortaya çıkar çıkmaz, elbiseyi de 'icad etmişlerdir'. Elbise utanma duygusunu silmiş ve insanı kolektif hayata sokmuştur (Meriç, 1991).

Yine İfk hadisesi vesilesiyle, 'Nur' suresinde, özel olan ile kamusal olan sınırlandırılacaktır; abdest almak için soyunmayı gerektiren namaz sırasında eve girişler izne tabi olacaktır; kadınların süslerini dışarıya gösterebilecekleri kişiler akrabalık bağlarına göre katı biçimde belirtilecektir. Temel yasak ilkelerinden birisi olan örtünme ortaya çıkmaya başlamaktadır. Bu yönüyle örtünme bir yasak olarak, ensest yasağına denk düşmektedir (Benslama, 2002: 207). Bu yasakların izi sürüldüğünde ilkelerin hayatında bir totem etrafında örülmeye başlanan ensest kurallarının insanlığın zihinsel ve toplumsal gelişimine paralel ilahi emirlerde kendisine yer bulduğu ve böylece saçaklanarak toplumsal dokuyu koruma işlevini sürdürdüğü görülecektir.

1. Totem Etrafında Örülen Yasaklardan Endogami Yasaklarına Geçiş

Totem, eti yenebilen, zararsız ya da tehlikeli ve korkulan bir hayvan, seyrek olarak da bir bitki ya da yağmur su gibi bütün klanla özel ilişki içinde bulunan bir doğa gücüdür. Soyun atası, koruyucu ya da yardımcısıdır; gelecekte haberler getirir (Freud, 2014: 15). Totem, ortak bir özellik olmakla birlikte dini bir özelliğe de sahiptir. Kabile bölgesinin her yanının yalnızca aynı toteme mensup bireylerden oluşan gruplar tarafından kaplandığını anlatan mitler vardır. Herhangi bir insanın totemi, onun kendisiyle aynı şey olarak kabul edilir. Klan kendisine totem olarak hizmet gören hayvan ya da bitkiden gelmiş olduğuna inanır. Çocuk bazen Kamilaroi, Dieri, Urabunna vs kabilelerinde olduğu gibi annenin totemini; bazen Narrinyeri, Warramunga vs kabileleirnde olduğu gibi babanın totemini; bazen de Aruntal, Loritja kabilelerinde olduğu gibi annesinin hamile kaldığı yerde hâkim olan totemi alır. Ortak totemler her bireyin hukuki statüsünün bir parçasıdır. Genel olarak söylendiğinde o kalıtsaldır; her halükarda onu belirleyen doğumdur ve insanların bunda hiçbir rolü olmayacaktır. Totemler, insanları bir bütün olarak kabilenin efsanevi bir çift atadan çıkmış olmalarını tasavvur etmelerinden kaynaklanır. Aynı kabilenin farklı klanlarının kendisine yöneldikleri totemik esaslar, birbirlerinden farklı olsalar da temel olarak birbirleriyle karşılaştırılabilirler. Çünkü hepsi kendilerine has alanlarda aynı fonksiyonu icra ederler. Totemizme dolu sosyal bir organizmaya tabi olan topluluklarda totemizm, evrende var olan her şeyi birleştiren eşsiz bir güç olduğu düşünülen mana düşüncesini potansiyel olarak içerir. Sioux, Omaha, Ponka, Kansas, Osage, Assinibouin Dakota, Iowa, Winnebago, Mandan, Hidatsa kabilelerinde "wakan" adında ortak bir tanrı vardır. Aynı

kavram Iroquoiler “orenda”, Shoshoneler pokunt, Algoinquinler manitu, Kwakiutller “nauala” Tlikitler yek, Haidalar “sgâna” olarak adlandırılır. Cinsiyet totemi, müşterek olma özelliğinden dolayı klana ait olan totemi andırır. O aralarında hiçbir ayırım yapmaksızın bütün insanların olan bir totemdir. Bu totem aynı zamanda koruyucu hayvan ve buna karşılık gelen cins arasında bir soy ve ortak kan ilişkisinin varlığını ima eder. Kurnailer arasında bütün erkeklerin Yeerung’den geldiğine ve bütün kadınların ise Djeetgun’dan geldiklerine inanılır (Durkheim, 2005: 151-238).

İlkel kabilelerdeki totem anlayışında aynı totem grubunda olanlar arasında evlenme ve cinsel ilişki yasaktır. Bu durum ensesti engeller. Her ilkel toplumda endogami ve egzogami ile ilgili yaptırımlar mevcuttur. Bu nedenle eski üniversal yasaklardan biridir. Nerede bir totem varsa, orada bu toteme mensup kişilerin birbiriyle cinsel ilişkiye girmesini, dolayısıyla birbirleriyle evlenmesini önleyen bir yasanın yürürlüğe olduğu görülür. Ensest yasağının totemizm içine nasıl girdiği bilinmemektedir. Bazı araştırmacılar ensest yasağının totemizme girişiyle ilgili olarak egzogaminin başlangıçta totemizmle bir ilişkisinin olmadığı; çok önceleri evlilik konusunda kısıtlamalara gitmek zorunluluğu doğduğu zaman, arada sıkı bir ilişki olmaksızın totemizme sonradan girdiğini söyler. Ancak totemizmle egzogami arasında bir bağ bulunmakta, bunun da çok sağlam bir bağ olduğu anlaşılmaktadır. Aynı totemden gelen klan mensupları birbiriyle kan akrabasıdır, hepsi bir aile oluşturur ve bu ailede en uzak akrabalık derecelerine mensup üyeler arasında bile cinsel ilişki kesinlikle yasaktır (Freud, 2014: 14-19).

Ensest’te temel kavramlardan biri “akraba” kavramıdır. Egzogami ise kendi klan grubu dışından evlenmeyi ifade eden evlilik türüdür. İlksel toplumlarda aynı toteme sahip bireyler akraba olarak kabul edilirken günümüzde kan bağıyla birbirine bağlılığı ifade eder. Ensest yasağı ve egzogami birbiriyle ilişkili olarak değerlendirilebilir. Bu noktada evliliklerin hangi çerçevede yapılacağını ifade eden kurallardan biri olan ensest yasağının ana fonksiyonu, egzogamiyi desteklemek olarak ifade edilebilir. Egzogaminin ilk örnekleri kız kaçırma şeklinde ortaya çıkmış, kız kaçırma, egzogaminin doğuşunu hazırlamış, egzogaminin varlığı da ensest yasağını yaratmıştır (Abalı, 2009). Totem, klanın ahlaki hayatının kaynağıdır. Aynı totem esasına iştirak eden bütün varlıklar kendilerini, söz konusu gerçek sebebiyle ahlaki olarak birbirlerine bağlı olarak kabul ederler; birbirlerine karşı ahlaki görevleri vardır. Akrabalığı meydana getiren şeyler, işte bunlardır. Böylece totem esas, totemle ilgili bir güç iken aynı zamanda ahlaki bir güçtür. Bu totemizme özgü bir şey değildir ve bütün dinlerde hem kozmik hem de ahlaki fonksiyonlara sahip kurallar vardır. Manevi bir disiplin olarak her din, insanın bu dünya ile daha güvenli bir şekilde karşılaşmasını yardım eden bir tekniktir (Durkheim, 2005: 234). Freud’a (2014) göre ilkel kabilelerde eksik olan dini ve toplumsal kurumların yerini totemizm almaktadır. Aynı totem grubunun üyeleri, aralarında cinsel ilişkide bulunamaz ve birbirleriyle evlenemediği için ensest ve egzogami⁵ yasağının totemizmle kuvvetli bir bağı vardır.

2. Tarihsel Süreçte Ensest ve Mahremiyet Kurallarının İzdüşümleri

Ensest, bugün uygarlığın temeli olan bir cinsel yasağın şeklinde görülmektedir. Tarihin çeşitli dönemlerinde zaman zaman meşru, doğal hatta gerekli sayılmış olsa da insanlık tarihi incelendiğinde, gelişmişlik düzeyinden ve sosyolojik yapıdan bağımsız olarak, yakın akrabalarla cinsel ilişki kurma ya da evlenme yasağının, tüm toplumlar tarafından benimsenmiş ‘değişmez’ bir kural konumunda olduğu gözlemlenmektedir (Genç ve Coşku, 2013). Toplumlardaki

⁵ Aynı kandan olan bireyler arasında evlilik yasağının ilk örneğini oluşturan egzogami kavramı ilk defa McLennan (1888) tarafından kullanılmış ve evliliğin hangi sınırlar içinde olacağını egzogamiyle ilişkili olduğunu belirtmiştir.

mahremiyet ve ensest kurallarının bazı örneklerden söz etmek gerekir; örneğin Sumatra adasındaki Battallar'da kaçınma yasakları, yakın akrabalık ilişkisiyle birbirine bağlı bütün kişileri kapsar. Battalı bir erkeğin bir akşam toplantısına giden kız kardeşine eşlik etmesi son derece yakışıksız bir davranış sayılır. Yanında başka kişiler olsa bile Battalı bir oğlan kız kardeşlerinin yanında kendinin rahatsız hissedemez. Erkek ya da kız kardeşten biri anne ve babasının evine gelecek olsa da evde kardeşine rastlasa, kardeşi hemen evden ayrıлып gitmeye bakar. Bir annenin evde oğluyla yalnız kalmak istemeyeceği gibi, bir baba da evde kızıyla yalnız kalmaktan hoşlanmaz (Freud, 2014: 26). New Mecklenburgta kuzen ve kuzinler içinden bazıları, ayrıca oğlan ve kız kardeşler için de yine bu gibi kısıtlamalar söz konusudur; birbirlerine yaklaşamaz, birbiriyle tokalaşamaz, birbirleriyle hediye verip alamaz ama birkaç adım uzaklıktan birbirleriyle konuşabilirler. Kız kardeşiyle ensest ilişkiye giren erkek kardeş asılarak cezalandırılır. Fiji adalarında da aynı yasak mevcuttur (Freud, 2014: 26). Arapesh yerlilerinde de ensest yasağı vardır (Genç ve Coşkun, 2013).

Afrika'daki Dalagoa Koyu'ndaki Barangolar'da bir erkeğin baldızı, yani karısının kız kardeşleriyle ilişkisini düzenleyen alabildiğine sert önlemler söz konusudur. Kendisi için tehlikeli bir kişi sayılan baldızıyla bir yerde karşılaşan erkek, titizlikle ondan uzaklaşır. Onunla bir kaptan yemek yemeye kalkışamaz, onunla korku içerisinde çekinerek konuşur, onun oturduğu kulübeden içeri ayak atmaya göze alamaz, kendisini selamlarken sesindeki titremenin önüne geçemez. Bank Adaları'ndaki Malenezyalılarda bu çok sert yasaklara büyük bir titizlikle uyulduğu görülür. Damat kayınvalidesine yaklaşımdan kaçındığı gibi kayınvalidesi de damada yaklaşımdan kaçınır. Bir patikada tesadüfen karşılaşsalar, kayınvalide damadına arkasını döner, o geçip gidene kadar bekler ya da damadı aynı şeyi yapar. Vanna Lava, Salamon Adaları, Zulukaffer ve Nildeki Basogalarda da benzer durum vardır. Zululu bir kadın, damat ile kayınvalidenin⁶ birbirinden kaçınmasının altında "damadın kendi karısını emziren göğüsleri görmesi yakışık almaz" diyerek yorumlamıştır. Bir erkeğin bir kadınla yalnız kalmasının birtakım yakışıksız senli benliklere yol açacağı, Battalılarda iç duraksamadan kabul edilir, yakın kan akrabalarının birbiriyle cinsel ilişkiye girmesinden akla gelebilecek her türlü cezanın ve olumsuz sonucun bekleneceği de bilindiğinden yerinde bir davranışla söz konusu yasaklara başvurularak bu yoldaki tüm ayartılardan kaçınmaya çalışılır (Freud, 2014: 27-31).

Yunan mitolojisinde de Freud'un (2014) kavramsallaştırdığı şekliyle Odipus kompleksi ve Electra karmaşasında çocuklar, anne-baba ve kardeşlerden cinsel olarak karşı cinslerine ilgi duyar. Yunan mitolojisinde Oidipus, Thebes kralı Louis ve kraliçe Jacosta'nın oğludur. Louis, kahinden oğlunun kendisini öldüreceğini ve annesiyle evleneceğini öğrenir. Oğlu doğunca topuklarına bir diken batırarak ölmesi için Citnaeran dağına bırakır. Oidipus sözlük anlamıyla iç ayak demektir. Fakat çocuğu Korentli bir çoban bulur ve Korent kralı Polybusa gönderir. Çocukları olmayan Polybus ve eşi Merope Oidipusu evlat edinirler. Oidipus delikanlılık çağına gelince sokakta bulunmuş bir çocuk olduğunu öğrenir. Buna inanmayan Oidipus Apollodan ana-babasının kim olduğunu sorar. Apollo ona kaderinde babasını öldürmek ve annesiyle evlenmek olduğunu söyler. Oidipus Apollonun Polybus ve Menapeyi kastettiğini sanır. Onları terk eder ve yolda bir kavgaya tutuşur. Louisa'yı öldürür Louisa gerçek babasıdır. Thebes

⁶ Damatla kayınvalide arasındaki ilişkinin uygar toplumlarda da aile düzeninin en nazik noktalarından biri olduğu bilinmektedir. Ensest ilişkiden kaçınmada hepsinden yaygın, hepsinden katı uygar toplumlar için de alabildiğine ilginç bir önlemlerle, erkekle kayınvalide arasındaki görüşüp konuşmada karşılaşılır. İlgili önlem Avustralya'nın tamamında görüldüğü gibi, Malenezya ile Polinezya halklarında ve Afrika'daki totemizm ve grup akrabalıklarının izlerine rastlanan topluluklarının izlerine rastlanan topluluklarında da karşımıza çıkar (Freud, 2014: 31-27).

şehrine gider. Şehrin bilmecesini çözerek şehri zalim Sphynxten kurtarır. Mükafat olarak Thebes halkı onu kral ilan eder ve kralın dul karısı Jacosta ile büyük bir törenle evlenir. Jacostanın Oidipustan dört çocuğu olur. Günün birinde Oidipus gerçeği öğrenir. Jacosta kendini asar. Oidipus da babasını öldürmenin ve annesiyle evlenmenin cezasını kendi elleriyle vererek gözlerini kör eder ve kızı Antigone ile birlikte şehirden kovulur. Bunun dışında Yunan mitolojisinde Zeus'un kardeşi Hera ile evlenmek için babası Uranusu öldürmesinin hikayesi vardır. Tevrat'ta Kabil ile Habil kendi ikiz kardeşleri ile evlenmişlerdir. Zaten kainatın ve insanlığın yaratılışını tek bir kaynaktan köken aldığı açıklanmaya çalışan tüm dini inanışlarda ensest ilişkilerin kaçınılmaz olarak üreyebilmek için var olduğu görülmektedir. Elektra kompleksi ise Sopoehles'in bir oyunundan alınmıştır. Agamemnon'un kızı Elektra, babasını öldürüp birbiriyle evlenen annesi Clytemnestra ile aşığı Aegisthus'u öldürmeye karar verir ve bu konuda kardeşi Orestes'i ikna eder.

Eski Anadolu medeniyetlerinden Hititlerde ise Yasak ilişkiler 'hurkel' olarak adlandırılır. Zina içermeyen durumlarda, çiftlerin ikisi de insan olduğunda, fark bizim 'ensest' olarak adlandırdığımız şeye benzemektedir. Bir adam annesi ya da kızıyla (yasa 189), oğluya (yasa 190), veya üvey annesiyle (yasa 190) birlikte olmamalıdır. Kız kardeş olanlarla ve onların annesiyle yalnızca eğer farklı bölgelerde yaşıyorlarsa ve adam onların arasında kan bağı olduğunu bilmiyor ise (yasa 191 ve 194) cinsel anlamda birlikte olmasına izin verilir. Bir adam eğer babası vefat etmiş ise üvey annesiyle (yasa 190), vefat etmiş eşinin kız kardeşiyle (yasa 192), ya da babası, erkek kardeşi veya oğlu ile akrabalığı olan bir kadın ile (yasa 194) birlikte olabilir. Orta Asur Yasaları'nda (yasa 33) yasa 193'te beyan edilir. Bu yasa, kadının vefat etmiş eşinin erkek akrabası ile ensest suç işlemeyen evlenmesine izin verirdi (Hoffner, 2010).

Evliliğin kanunlarda belirtilen en önemli prosedürü yukarıda anlatılmaktadır. Hiçbiri Hitit çivi yazılı tabletlerde kalmamış olmasına rağmen, muhtemelen evlilik anlaşmaları yapıyordu. Bu tarz anlaşmalar orta Anadolu'da daha eski bir dönemden, Orta Asur döneminden, kalmıştır. Erkekler eşlerinden bir döl doğurmasını ya da kocasına bu amaç için bir köle kadın sağlamasını isterler. Bu anlaşmalar eşin kuma almasını yasaklar ve eğer taraflardan biri evliliği bitirmeye karar verirse boşanma nafakasının ne olacağı hususunu açıkça belirtirler. Kız kardeşini evlenmesi için verdiği prensle yaptığı bir anlaşmada, Kral I. Şuppiluliuma başka bir eş almasını ya da sarayına ziyarete gelen eşinin kadın akrabalarıyla cinsel ilişkiler yaşamasını yasaklar (Hoffner, 2010)

Mısır, Peru ve Japonya'da kraliyet ailesinin saflığını korumak için bu yolun meşru olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Tarih boyunca enseste izin verdiği bilinen toplumların sayısı parmakla sayılacak kadar azdır. Mısır Firavunları ailesinde, erkek kardeşlerin abla ile evlenmesine izin verilir, fakat ensestün öteki çeşitleri yine de yasaklanırdı. Firavunlar, yarı Tanrı sayıldığı için, bu iznin yasağın evrenselliğini sarsmadığı kabul edilir. Eski Mısır'da, Peru'da, Havai'de Mısır hem de adı geçen diğer toplumlarda, anayla evlenmek kesinlikle yasaklandığı gibi, küçük kız kardeşle de evlenilemez (Genç ve Coşku, 2013).

Aile, tarımın ve köleliğin gerçekleşmesiyle meydana gelmiştir. Özel mülkiyetin ürünüdür. Aile denebilecek ilk topluluklar ana babalarla çocuklar arasında cinsel ilişki yasağıyla başladı. Kandaş aile ortaya çıktı. Ailenin ikinci aşaması, kardeşler arasında da cinsel ilişkinin yasaklanmasıyla gerçekleşti. Ortaklaşa aile ortaya çıktı. Babalar gene belli olmadığından kardeşler arasındaki bu yasak sadece anaca kardeş (karındaş) olanlar arasında geçerliydi. Ailenin üçüncü biçimi olan iki başlı aile, hısımlar arasında da cinsel ilişkinin yasaklanmasıyla

gerçekleşti. Mülkiyet haklarının meydana çıkmasıyla, zorunlu olarak ailenin bugünkü biçimi olan tek eşli evlilik biçimine dönüştü. Mülkiyet ve bundan doğan miras haklarını sürdürmek için babaları kesinlikle belli olan çocuklar yetiştirmek gerekiyordu. Bu aşama, başka cinsel ilişkinin sadece kadına yasaklanmasıyla gerçekleşti (Hançerlioğlu, 1977).

Bu açıklamalar doğrultusunda ensest tarihsel süreciyle ilgili birkaç genelleme yapılabilir (Sarı, 2007): Bir, ensest aşağı yukarı bütün toplumlarda ahlâksızlık olarak değerlendirilir. İki, ender olmakla birlikte hükümdar soyundan gelen kardeşlerin evlendirilmesi gibi belirli olaylarda kültürlerin ensest tabusunun çiğnenmesine göz yumduğu bilinmektedir. Üç, biyolojik bağların yakınlığı azaldıkça cinsel ilişkilerde konan yasaklar da yumuşatılmakta ya da ortadan kaldırılmaktadır.

3. İlahi Metinlerde Ensest Kuralları

Eski Ahitte ensest ve mahremiyetle ilgili çok sayıda emir bulunmaktadır, bunlardan bazılarının yer vermemiz gerekirse: *Lut Soar'da kalmaktan korkuyordu. Bu yüzden iki kızıyla kentten ayrılarak dağa yerleşti, onlarla birlikte bir mağarada yaşamaya başladı. Büyük kız küçüğüne, "Babamız yaşlı" dedi, "Dünya geleneklerine uygun biçimde burada bizimle yatabilecek bir erkek yok. Gel, babamıza şarap içirelim, soyumuzu yaşatmak için onunla yatalım." O gece babalarına şarap içirdiler. Büyük kız gidip babasıyla yattı. Ancak Lut yatıp kalktığına farkında değildi. Ertesi gün büyük kız küçüğüne, "Dün gece babamla yattım" dedi, "Bu gece de ona şarap içirelim. Soyumuzu yaşatmak için sen de onunla yat." Yar.19: 35 O gece de babalarına şarap içirdiler ve küçük kız babasıyla yattı. Ama Lut yatıp kalktığına farkında değildi. Böylece Lut'un iki kızı da öz babalarından hamile kaldılar (Eski Ahit/Yaratılış, 19: 30-36).*

Babasının karısıyla yatan, babasının namusuna leke sürmüş olur. İkisi de kesinlikle öldürülecektir. Ölümü hak etmişlerdir. Bir adam geliniyle yatarsa, ikisi de kesinlikle öldürülecektir. Rezillik etmişler, ölümü hak etmişlerdir. (Eski Ahit/Levililer: 20: 11- 12). 'Babasının karısıyla yatana lanet olsun! Çünkü o babasının evlilik yatağına leke sürmüştür. "Bütün halk, 'Amin! diyecek. "Herhangi bir hayvanla cinsel ilişki kurana lanet olsun!" Bütün halk, 'Amin! diyecek. "Annesinden ya da babasından olan kız kardeşiyle yatana lanet olsun! "Bütün halk, 'Amin! diyecek. "Kaynanasıyla yatana lanet olsun! "Bütün halk, 'Amin! diyecek. (Eski Ahit / Yasanın Tekrarı, 27: 20- 23). "Kimse babasının karısını almayacak, babasının evlilik yatağına leke sürmeyecektir." (Eski Ahit/Yasanın Tekrarı, 22: 30). Bir adam hem bir kızla, hem de kızın annesiyle evlenirse, alçaklık etmiş olur. Aranızda böyle alçaklıklar olmasın diye üçü de yakılacaktır (Eski Ahit/Levililer: 20: 14). 'Bir adam anne ya da baba tarafından üvey olan kız kardeşiyle evlenir, cinsel ilişki kurarsa, utançtır. Açıkça aşağılanıp halkın arasından atılacaklardır. Adam kız kardeşiyle ilişki kurduğu için suçunun cezasını çekecektir (Eski Ahit/Levililer: 20: 17).

'Hiçbiriniz cinsel ilişkide bulunmak için yakın akrabasına yaklaşmayacak. RAB benim. Annenle cinsel ilişkide bulunarak babanın namusuna dokunmayacaksın. O senin annendir. Onunla ilişki kurmayacaksın. Babanın karısıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Babanın namusudur o. Annenden ya da babandan olan, ister seninle aynı evde doğmuş olsun, ister olmasın üvey kız kardeşlerinden biriyle cinsel ilişki kurmayacaksın. Kızının ya da oğlunun kızıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü onların namusu senin namusundur. Babanın evlendiği kadından doğan kızla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü o babandan değildir, senin kız kardeşin sayılır. Halanla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü o babanın yakın akrabasıdır.

Teyzenle cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü o annenin yakın akrabasıdır. Amcanın namusuna dokunmayacaksın. Karısına yaklaşmayacaksın, çünkü o senin yengendir. Gelinle cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü oğlunun karısıdır. Onunla ilişki kurmayacaksın. Kardeşinin karısıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü o kardeşinin namusudur. Bir kadının hem kendisiyle, hem kızıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Kadının kızının ya da oğlunun kızıyla cinsel ilişki kurmayacaksın. Çünkü onlar kadının yakın akrabasıdır. Onlara yaklaşmak alçaklıktır. Karın yaşadığı sürece onun kız kardeşini kuma olarak almayacak ve onunla cinsel ilişki kurmayacaksın (Eski Ahit/Levililer: 18: 6-18).

Yahudilikte mamzer hukuku temelde günümüzden çok farklı bir sosyal yapının ve ilişkiler sisteminin hakim olduğu antik dönemde oluşmuş ve günümüze kadar otoritesini devam ettirmiştir. Mamzer; Tora tarafından yasaklanan herhangi bir yakın akraba birlikteliğinden doğan kişidir. (Bkz. Levililer 18:6). Bu Rabbi Akiva'nın ifadesidir. Yemen’li Simon “ tarafların Tanrının eliyle karet ile cezalandırılmayı gerektiren her türlü ilişkiden doğmuş kişi mamzerdir” der. Rabbi Yeşu “ tarafların mahkeme tarafından ölümle cezalandırılacağı her ilişkiden doğmuş çocuk mamzerdir” der. Anne ile baba, birbirleri ile evlenmeleri yasak olan yakın akraba ise, yani enest ilişki söz konusu ise bu ilişkiden dünyaya gelen çocuk mamzerdir. Evli bir kadının kocası dışında biri ile olan ilişkisinden doğan çocuk da mamzer olarak kabul edilir (Salihoğlu, 2011).

Yeni Ahitte de enestle ilgili çeşitli ifadeler bulunmaktadır: *Aranızda fuhuş olduğu söyleniyor, üstelik putperestler arasında bile rastlanmayan türden bir fuhuş! Biri babasının karısını almış. Siz hâlâ böbürleniyorsunuz! Oysa yas tutup bu işi yapanı aranızdan atmanız gerekmez miydi? (Yeni Ahit/I. Korintliler, 5: 1-2). Ölümünden sonra diriliş olmadığını söyleyen Sadukiler, aynı gün İsa'ya gelip şunu sordular: "Öğretmenimiz, Musa şöyle buyurmuştur: 'Eğer bir adam çocuk sahibi olmadan ölürse, kardeşi onun karısını alsın, soyunu sürdürsün.' (Yeni Ahit/Matta: 22: 23-24). Dirilişten sonra insanlar ne evlenir, ne de evlendirilir, gökteki melekler gibidirler (Yeni Ahit/Matta: 22: 30). Ölümünden sonra dirilişi yadsıyan Sadukiler'den bazıları İsa'ya gelip şunu sordular: "Öğretmenimiz, Musa yazılarında bize şöyle buyurmuştur: 'Eğer bir adamın evli kardeşi çocuksuz ölürse, adam ölenin karısını alıp soyunu sürdürsün (Yeni Ahit/Luka: 20: 27-28).*

İslamiyete geçmeden Cahiliye dönemine bir göz atmak gerekirse: Cahiliye devrinde dengeli kişilik sahibi olanlar, babanın hanımıyla evlenmeyi hoş görmemişler, bu durumu öfkeyle, kızgınlıkla karşılamışlardır. Bu yüzden Araplar, bir kimsenin, babasının karısını nikâhlamasına “el-makt” (gazap), böyle bir evlilikten dünyaya gelen çocuğa da “el-makî” (gazap ürünü) nitelimesinde bulunmuşlardır. Kur'an'ın indiği ortamda, Cahiliye geleneğine mensup Araplar arasında anne, kız, kız kardeş, hala, teyze, kardeş kızı, bacı kızı ve öz oğlun karısıyla evlenmek gibi âdetlerin bulunduğu dair herhangi bir bilgi yoktur. Sadece babanın ölümünden sonra üvey anne ile evlenme ve iki kız kardeşi birlikte alma âdetinin varlığından söz edilir (Kasapoğlu, 2003).

İslamiyet'te enest meselesini konu alan doğrudan ayetler bulunmamakla birlikte mahremiyet ve örtünmeyle ilgili hükümlerden bahsedilebilir: Size şunlarla evlenmek haram kılındı: “Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeş kızları, kız kardeş kızları, sizi emziren sütanneleriniz, süt kız kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle zıfafa girdiğiniz karılarınızdan olup evlerinizde bulunan üvey kızlarınız, -eğer anneleri ile zıfafa girmemişseniz onlarla evlenmeniz size bir günah yoktur- öz oğullarınızın

karıları, iki kız kardeşi (nikâh altında) bir araya getirmeniz. Ancak geçenler (önceden yapılan bu tür evlilikler) başka.⁷ Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir (Nisa 4/23). Geçmişte olanlar hariç, artık babalarınızın evlendiği kadınlarla evlenmeyin. Çünkü bu bir hayâsızlık, öfke ve nefret gerektiren bir işittir. Bu, ne kötü bir yoldur (Nisa, 4/22).

Ey Peygamber! Biz sana mehirlerini verdiğin eşlerini, Allah'ın sana ganimet olarak verdiklerinden elinin altında bulunan kadınları; seninle beraber hicret eden, amcanın kızlarını, halalarının kızlarını, dayının kızlarını ve teyzelerinin kızlarını sana helâl kıldık. Ayrıca, diğer mü'minlere değil de, sana has olmak üzere, mehirsiz olarak kendini Peygamber'e bağışlayan, Peygamber'in de kendisini nikâhlamak istediği herhangi bir mü'min kadını da (sana helâl kıldık.) Mü'minlere eşleri ve sahip oldukları cariyeleri hakkında farz kıldığımız şeyleri elbette bilmekteyiz. Bütün bunlar, sana herhangi bir zorluk olmaması içindir. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir (Ahzab, 33/50

“Ey Peygamber, eşlerine, kızlarına ve inananların kadınlarına söyle: (bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman) örtülerini üstlerine salsınlar; onların tanınıp incitilmemesi için en elverişli olan budur. Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir.” (Ahzâb, 33/59). Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere, geldiğinizi hissettirip (izin alıp) ev sahiplerine selâm vermeden girmeyin. Bu davranış sizin için daha hayırlıdır. Düşünüp anlayasınız diye size böyle öğüt veriliyor. Eğer evde kimseyi bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer size, “Geri dönün” denirse, hemen dönün. Çünkü bu, sizin için daha nezih bir davranıştır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla bilendir. İçinde size ait bir eşya olan, oturunu bulunmayan evlere girmenizde herhangi bir günah yoktur. Allah, açığa vurduklarınızı da, gizlediklerinizi de bilir. Mü'min erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır. Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, zînet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini ta yakalarının üzerine kadar salsınlar. Zinetlerini, kocalarından yahut babalarından, yahut kocalarının babalarından, yahut oğullarından, yahut üvey oğullarından, yahut erkek kardeşlerinden, yahut erkek kardeşlerinin oğullarından, yahut kız kardeşlerinin oğullarından, yahut müslüman kadınlardan, yahut sahip oldukları kölelerden, yahut erkekliği kalmamış hizmetçilerden, yahut da henüz kadınların mahrem yerlerine vakıf olmayan erkek çocuklardan başkalarına göstermesinler. Gizledikleri zinetler bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey mü'minler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz! (Nûr Sûresinin 24/27-31).

Nûr Sûresinin 24/27-31. ayetlerinde de müminlerin, birbirlerinin evlerine girmek için uymaları gereken kurallar ve kadının yabancılara göstermemesi gereken zînet ve zînet yerleri hakkında, herkesi kapsayan genel hükümler bildirilmiştir. Hadiste de ‘Bugünden sonra bir erkek, yanında bir iki erkek daha olmadıkça yalnız başına bir kadının yanına girmesin’ (Müslim, Selâm,22). Sadece yabancı erkekler değil, kendisinin veya kocasının mahrem olmayan akrabası da böyledir. Onlar da kendilerine nikâh düşen akraba kadın veya kızların yanında yalnız başına bulunmamalıdır. Kur’ân, erkeğe de kadına da mahrem olmayanlara karşı bazı bakışlarını yummalarını emretmektedir. Burada bazı bakışlarını yummaktan maksat, şehvet duygularıyla karışık bakışları yummaktır (Ateş, 1998). Kur’ân’daki söz konusu âyetlerde de

⁷ Âyetin bu cümlesinde, geçmişte yapılan bu tür çirkin uygulamaların affedildiği vurgulanmaktadır. Ancak âyetin hükmü gereği, yasak kapsamına giren mevcut evliliklere de son verilmesi gerekmiyordu.

açıkça belirtildiği gibi, örtünmenin iffet ve namusu korumayı amaçlar. Giyim, kuşam ve örtünmede gelenek ve görenek esastır (Dağ, 1982).

4. Ensest Kuralının Nedenleri

Ensestin “niçin” yasak olduğuna yönelik sorular, ilk planda “tehlikeli, sakıncalı, pis, şeytanca, hayâsızca bir ilişki ve günah” olduğundan dolayı yasaktır” şeklinde cevaplandırılır (Güvenç, 2005: 261). Ancak toplumsal, bireysel veya biyolojik fonksiyonları açısından değerlendirildiğinde daha fazla somut nedene vardır. Ensest yasağı; genetik sakınca teorisi, yakınlık-alışkanlık önlemesi teorisi, içgüdü önleme teorisi, oedipus kompleksi, oğlumun oğlu, kocamın kardeşi bilmececi teorisi, kadın sayısının azlığı teorisi gibi çeşitli teorilerle⁸ açıklanmaya çalışılmıştır (Güvenç, 2005: 261). Psikolog Roger V. Burton, ensestin nedenlerini sorguladığı makalesinde ensest tabusunu şu şekilde açıklar: “Ensest tabusu, aile içi cinsel rekabet problemlerini çözmektedir ki eğer bu rekabet kontrol edilmezse, aile üyeleri birbirinden kopacaktır”. Ensest tabusu toplumsal düzeni ve iletişimi sağladığı gibi aile içi düzeni de sağlamaktadır. Ayrıca Burton, küçük çocuğun belli bir olgunluğa gelene kadar ailesi tarafından korunması gerektiğine dikkat çekmektedir. Küçük çocuk, ancak erginleştğinde cinsler arası farklılığı görebilecek ve aile dışındaki karşı cinsten biriyle evlenmek isteyecektir. Böylelikle akraba ve akraba olmayanın tanımlanması ile kadınların karşılıklı değişimi sonucu akrabalık bağları oluşturulmuştur. Ensest kuralı böylece aile içi iletişimi, ailevi ve toplumsal düzeni sağladığı anlaşılmaktadır (Burton, 1973: 506). Ensest yasağı, aile içi cinsel rekabetin önüne geçmek için toplum tarafından konulmuş eski bir tabudur. Freud’taki oedipus kompleksi de ensest tabusudur ve aile içi cinsel yasaklamayı içerir. Bireyleri aile dışı cinsel nesne arayışına iter ve toplumun kendi uyumu korunur (Akpolat ve İnci, 2012).

Ensest evlilikte doğacak bebeklerde genetik hastalıklara yol açacağı düşüncesinden dolayı uzak durulması gereken bir evlilik türü olarak gösterilmektedir. Morgan ve Livingstone gibi araştırmacılar, ensest yasağının kökenini bu düşünceyle açıklamaktadır (Livingstone, 1969). Ancak bu yüzeysel bir yaklaşımdır. Ensest yasağının nedenlerinden biri olarak, ensest sonucu sağlıklı bir evlat dünyaya getirilemeyeceğini söyleyen bilim adamlarına karşılık antropolog Murdock, ilkel insanın böyle bir üremenin sağlıksız etkilerini bilmediğini ve farkında olmadığını belirtmektedir (Burton 1973). Biyologlara göre aile içi cinsel ilişki, olumsuz çekinik genlerin daha fazla etkinlik kazanması nedeniyle ölüm oranını arttırmaktadır. Sonuçta, ensestten kaçınma tutumunun seleksiyon yoluyla gelişmiş olabileceği öne sürülmektedir (Erickson, 1994).

Freud’a (2014) göre İnsanın sonradan bilinçdışına ittiği ensestik arzulara ilkelerin hala tehlikeli gözüyle bakıp, bunlardan kendilerini korumak için alabildiğine sert önlemlere başvurduğunu göstermektedir. Yakın akrabalar arasındaki kaçınma önlemlerinin anlam ve amacı hiç kuşkuyla yer bırakmayacak kadar açık olup, bütün araştırmacılar tarafından enseste

⁸ **Kadın Sayısının Azlığı Teorisi:** Yasağın kökeni paleolitik çağlardaki kadın azlığına dayanır. Nüfusun hızla artışı önlemek için kız çocuklarının öldürülmesi töresi vardır. Bu töre zamanla kadın azlığına neden olmuş ve dışardan kadımla evlenme zorunluluğu dış evliliği töreleştirmiştir. **Yakınlık-Alışkanlık Önlemesi Teorisi:** Uzun süre bir arada yaşayanlar arasında cinsel duygular azalmakta ya da tümüyle yitirilmekte, bu durum “tiksinti” ya da bulantı oluşturmaktadır. **İçgüdü Önleme Teorisi:** Yakınlarımızla cinsle ilişkiyi önleyen içgüdüler vardır. **Oedipus Kompleksi:** Ensestin uyandırdığı korku ve tiksinti, yakınlarımıza karşı çocuklukta duyduğumuz ilginin ve cinsel ilişki kurma arzusunun bastırılmış olmasından kaynaklanır. Ensest sosyo-kültürel kökenlidir. **Genetik Sakınca Teorisi:** Yakın akrabaların evliliğinden, genetik bakımdan kusurlu, cılız, hastalıklı ve anormal çocuklar doğar. Türün devamı için ensest yasaklanmıştır. **Oğlumun Oğlu, Kocamın Kardeşi Bilmececi Teorisi:** Ensest doğan çocuğun birden fazla isimlendirmesi olacağı (hem oğul ve hem torun hem de kayınbirader) için aile içi ilişkilerde dil/isimlendirme kargaşasına sebep olur (Güvenç, 2005: 261).

karşı koruyucu bir önlem olarak görülür. Örneğin Fison'a (1991) göre ilkel topluluklarda amansızlıkla uygulanan kaçınma önlemlerinin olası bir ensestik ilişkiye karşı alınmış koruyucu önlemler olarak bakılabilir. Trobriandlılar dışevlilik kurallarına karşı gelme fikrinden ürkerler ve kandaşla cinsel ilişkide bulunma halinde, deride yaraların çıkacağına, hastalık hatta ölüm gibi olayların başa geleceğine inanırlar (Malinowski, 2003: 90).

İlkelerin alışılmadık boyutlarda bir ensest korkusu ve duyarlılığıyla karşımıza çıktığını, bunun da gerçekteki kan akrabalığının yerine totem akrabalığını geçirmek gibi bizler tarafından pekiyi anlaşılmayan bir özellikle bağlantılı olduğunu anlaşılmaktadır. Evlilik sınıfları sisteminin geliştirilmesinde doğal ve grup ensestini önlemenin ötesine geçilerek uzak klan akrabaları arasındaki evlenmeleri de önleme amacının güdüldüğü görülmektedir (Freud, 2014: 19-23)

Kibbutz'larda olduğu gibi güvenli ailevi bağı olanlar arasında ensest ilişkisine az rastlanırken zayıf ya da güvenli olmayan ailevi bağa sahip⁹ olunması ensesti artırır. Oedipus'un annesi Jocasta ile ilişkisi olduğu gibi ailevi bağı olmayan bireyler arasında ise ensest ilişki sık rastlanan bir olgudur. Japon Macaque'larında olduğu gibi diğerkâmlık davranışının sergilendiği ailelerde ensestten kaçınma oranı daha yüksektir (Erickson, 1994). Bunun yanında ilksel toplumlarda fiziksel mekân insanı sınırlayıcı niteliğe sahiptir. Örneğin İngiltere'de, Anglo Sakson kökenli ataların en erken dönemdeki evleri, sadece geniş bir odadan oluşur ve aile ya da akraba grubuna mensup herkes bu mekânda kalır, dinlenme ve uyuma gibi bütün etkinlikler burada gerçekleşirdi (Francois, 1986).

Dış evlilik kuralı ve ensest yasağı aslında aynı sınırlamanın cinsel ve sosyal görünümüdür. Ensest sayılmayan ilişkilere dış evlilik kuralı izin verir. Ensest yasağı ve dış evlilik kuralı, aynı yasanın iki ayrı biçimidir. Dış evlilik, toplumsal hayatın hayatta kalmanın büyüme ve güçlenmenin zorunlu bir ön koşuludur (Güvenç, 2005: 261). Temelde yerleşmiş akrabalık sisteminin korunmasına hizmet eder, aile bireyleri arasındaki yakınlık bağlarını, sevgi, şefkat, saygı gibi duyguları, her türlü cinsellik hissinden uzak tutar (Kasapoğlu, 2003). Bu tür ilişkilerde, birinci derece yakın akrabaların birbirine karşı beslemesi gerektiği hürmet, merhamet ve şefkat gibi duyguların yerini şehvet, ihanet, taciz, merhametsizlik ve nefsin arzuları alır (Telkenaroğlu, 2011). Kimlerle evlenilebileceği konusunda Kur'an'ın koyduğu ilkelere bağlılık; insan ile sapma eğilimi arasında psikolojik ve manevî bir set oluşturabilecek dinamizme sahiptir. Yasak ilişkilere karşı oluşmuş bulunan soğukluk hissini zayıflamasıya da bu psikolojik setlerin kaldırılması her şeyden önce aile bireyleri arasındaki bağların (errahm) kopmasına neden olur. Aile fertleri arasında hoşnutsuzluk, nefret, kin ve kıskançlık duygularının açığa çıkmasına yol açar. Bu kural sayesinde insanlar arasındaki bağlar güçlenecek; sevgi şefkat, dayanışma ve beraberlik duyguları korunabilecektir (Kasapoğlu, 2003).

Mahremiyeti sağlayan temel araçlardan birisi örtünmedir. Örtünmede kullanılan beze cinselliği düzenleyici bir işlev atfetmek mümkün görünmektedir. Aziz Petrus, "kadın melekleri davası (hakkı) için başı üzerinde tanrısal bir isteğe rıza göstermek zorundadır". Meleklerin kadını yükselten bu hakkını Aziz Pavlus bir güç ve özgürlük işareti olarak yorumlar ve meleklerin hakkı için başını örtmesi gerektiğini buyurur. Bunun nedeni kadının başı açıkken Tanrı karşısında edepsizlik yaptığı için kadın başını örterek Tanrı katında değerini artırır.

⁹ Araştırmalar, ilk yılda anne yerine geçen bir bakıcının, ana babadan birinin evde olmayışının, babanın kızlarının gelişimine ilgi göstermemesinin ve boşanma sonrası tekrar evlenmenin güvene dayalı ailevi bağı bozduğunu göstermiştir (Erickson, 1994).

Kadınlar erkekleri, ensest yasağını ihlal ettirecek kadar etkilendiklerinden, örtünme mecburiyeti kendi gerekçesini, insan arzusundaki aşırılığın toplumsal düzeni maruz bıraktığı çok ciddi tehditte bulur Başörtüsünü destekleyen İslami teolojinin bakış açısı için de başörtüsü bir işaret değildir. Dişi bedenini kısmen ya da tamamen gizleyen bir şeydir, çünkü bu bedenin cezbetme ve büyüleme gücü vardır. Din açısından gösterişli olan şey kadın bedeniyken, başörtüsü onu rahatsızlık yaratıcı etkilerden yoksun bırakan ve kurtaran bir filtredir. Örtünmenin gerçek sicili, şeriata tarih boyunca yapılan göndermeler dolayısıyla başat kalmaya devam eder. Bu düzeyde, çeşitli yöntemlere başvurarak kadın bedenine gizleme zorunluluğu söz konusudur; örtünmeyi, sesin ve mücevherat çınlmasının bastırılmasına kadar varan sofistike bir gizleme sisteminin merkezi ögesi yapan şey budur. Bu nedenle örtünmeyi ifade eden dini kural terimi olan ‘hicap’ sözcüğünün Arapça ‘da tanımı, “yasak, bir şeyi yasak kılan şey”dir. Demek ki örtünme bütün olarak kadın bedenini -ev içi mekâna ait ailevi bir kategori hariç- bakışa yasak bir şeye dönüştüren işlemdir. Bu sistemin önemli kavramlarından biri etimolojik olarak “göz oymak” edimine bağlı olan “avret”tir. Bu terim müstehcen olan ve kör edilmesi gereken şeyi belirtir. Kadın bedeni bütün olarak tabu ilan edilmiş olduğundan, özünde bir göz, kapatılması gereken, ışıklar saçan bir cinsel göz haline gelmiş olan şey, kadının kendisidir. Hiçbir ten parçasının fark edilmesine imkân tanımayan katı dini biçimiyle örtünme, her kadını, kişi olarak anonim ve farksızlaşmış bir kendiliğe indirger. Kadınları türleştirir, soyutlar, onları tek bir imleyene bağlar: örtünün altında kadın vardır. Çarşaf aracılığıyla kadın bir söylence, karanlık bir serap halini alır. Erkeğin bakışı bu şekilde korunur (Benslama, 2002: 193-208).

5. Ensest Zararları ve Enseste Yönelik Törel, Dinsel ve Yasal Yaptırımlar

Ensestin pek çok zararından söz edilmektedir. Özellikle aile şerefine ve sosyal konumuna zarar vermesi, ailenin damgalanması, aile birliğini ve tüm aile bireylerini tehdit eden bir kriz yaratması (Aktepe ve Kocaman, 2013), bireylerde travma etkisi yaratması¹⁰, sosyal ilişki ağlarını zedelemesi (Baran vd. , 2009), birbiriyle evlenen iki yakın akrabanın soya özgü bozukluklara sahip olması ihtimali, soya çekim yoluyla gelecek kuşaklara zarar vermesi, ensest ilişkilerin tiksinti/bulantı uyandırması (Kasapoğlu, 2003) gibi nedenlerden ön plana çıkmaktadır. Ayrıca aile ve evlilik kurumunu yıkması¹¹ aile üyelerinin cinsel kimliğine saldırı

¹⁰ Ensest fiziksel, ruhsal ve sosyale sonuçları en ağır sorunlardan biridir ve etkileri ömür boyu devam eder (Baran vd., 2009). Çocukluğunda ensest öyküsü olan yetişkinlerde antisosyal davranışlar, intihara eğilim, depresyon, anksiyete, disosiyatif bozukluklar, zayıf dürtü kontrolü, travma sonrası stres bozukluğu, aile kurmaya ve cinselliğe karşı soğukluk gibi bozuklukların daha sık görüldüğü bildirilmektedir (Saygılı ve Gönenli, 2008). Uğur ve diğerlerinin (2012) yaptıkları bir çalışmada yaşanan ensest ilişki sonucunda depresyon, stres, dikkat eksikliği, kaygı, suçluluk duyguları ve uyku sorunları gibi duygusal ve davranışsal sorunlarla karşılaşıldığı belirtilmiştir. Ayrıca istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde erişkin yaşlara kadar çeşitli ruhsal bozuklukların görüldüğü ifade edilmiştir. Yine yirmi bir ülkede 55.299 kişi üzerinde yapılan bir çalışmada çocukluk çağı istismarlarının intihar girişimi ve intihar düşüncesi risklerini artırdığı, cinsel ve fiziksel tacizin intihar davranışı üzerinde en güçlü etkiye sahip olduğu saptanmıştır (Bruffaerts vd., 2010). Gibb (2002) tarafından yapılan çalışmada da duygusal ve cinsel istismarın olumsuz algıların oluşumunda fiziksel istismardan daha etkili bulunduğu bildirilmiştir (Gibb, 2002). İntihar girişimi ve kendine zarar verme, çocukluk çağı istismar yaşayan kişilerde daha sık görülen iki genel davranıştır (Bernstein vd., 1994). Araştırmalar özellikle cinsel istismarın kendine zarar verme davranışıyla ilişkili olduğunu bildirmiştir (Yeo ve Yeo, 1993; Jacobson ve Gould, 2007).

¹¹ Güncel ensest araştırmaları da ortaya koymaktadır ki cinsel suç olaylarında saldırgan, genellikle yakın akraba veya tanıdık kişilerdir (Akkaya vd., 2013). Uğur ve diğerlerinin (2012) yaptığı çalışmada çocuk istismarcısının büyük oranda çocuğun yakından tanıdığı biri, hatta en yakın aile bireylerinden olduğu gerçeği ortaya çıkmış ve bu istismar içinde ensest oranının % 9,7 gibi büyük bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir. Bernet (1997) ve Jain (1999) tarafından yapılan çalışmada, göre cinsel istismar olgularında failin % 77 olasılıkla aile, % 11 olasılıkla diğer akrabalar, % 5 bakımla ilgisi olmayan kişiler, % 2 ise çocuğun bakımı ile ilgilenen diğer kişiler arasından olduğu saptanmıştır. Kız çocuklar erkeklerden daha sık olarak enseste maruz kalmaktadır. Baba-kız ensesti en sık görülen ensest biçimidir (Aktepe ve Kocaman, 2013). Yapılan bir başka çalışmada ise ensest suçlularının, % 30’unun baba, amca yada kuzenlerden biri olduğu belirlenmiştir (Whealin, 2003). Aile içindeki istismar vakalarının %30’unun

olması, kan bağına dayalı akrabalığı zedelemesi, toplumun ahlaki açıdan çökmesine sebep olması, akrabalığı belirsizleştirilmesi, namusu lekelemesi, toplum yapısını tehdit etmesi, başıboşluk oluşturması, insan neslini belirsizleştirilmesi ve aileyi rencide etmesi diğer nedenler olarak sıralanabilir.

Bu zararlar karşısında ilkel toplumlardan başlayarak hemen hemen bütün toplumlarda ve totem yasaklarının konu itibarıyla bir türevi olarak değerlendirilebilecek ilahi emirlerde çeşitli yaptırımları öngörülmüştür. İlkel toplumlarda çeşitli şekillerde öldürme¹², toplumdan dışlama gibi cezalar verilirken ilahi dinlerde de buna benzer uygulamaların çeşitlendiği görülmektedir. Örneğin Yahudilikte “ilişkiye girenleri yakmak” (Eski Ahit, Levililer, 20/14), “halkın arasından kovmak” (Eski Ahit, Levililer, 20/17), “sert cezalar vermek” (Eski Ahit, Levililer, 20/17), “çocuksuz bırakmak” (Eski Ahit, Levililer, 20/19-21), “kısırlaştırmak” (Eski Ahit, Levililer, 20/19-21) gibi cezalar öngörülmektedir.

İslam açısından konuya baktığımızda ise İslam hukukçuları temelde şu dört görüşü ortaya attıkları görülmektedir (Telkenaroğlu, 2011): 1) Kan veya hısımlık yoluyla evlenilmesi ebedi olarak yasaklanmış kadınlar ile cinsel ilişkiye giren kişiyi, arada evlilik akdi yapıp yapılmadığına yahut bu eylemi helal görüp görmediğine bakılmaksızın, zina yapan kişi gibi had cezası (evli ve dul olanları recm, bekâr olanları ise yüz celde) ile cezalandırmayı uygun gören görüştür. 2) Bu suçu nikâh adı altında işlesin veya nikâhsız yapsın, ister evli ister bekâr olsun, evlenilmesi dinen yasak olan kadınlar ile zina eden kişinin idam edilmesi gerektiğini söyleyen görüştür. 3) Mahremi olan bir kadınla cinsel ilişkide bulunan kişi hakkında, eğer evlilik akdi neticesinde bu çirkin işi yapmışsa ağır tazîr cezası, akit olmaksızın yapmışsa zina haddini öngören görüştür. 4) Baba eşi ile diğer mahremleri farklı kategoride değerlendiren İbn Hazm’a göre, arada akit olup olmadığına yahut zina ettiği kadının kendi annesi olup olmadığına bakılmaksızın, babasının hanımı ile ilişkiye giren kişi idam edilmeli ve malının beşte birine (tahmîs) devlet tarafından el konulmalıdır. Buna karşın, evlenilmesi dinen meşru sayılmayan diğer akraba kadınlar ile ilişkinin cezası zina suçuna karşılık verilen had cezalarının aynısı olmalıdır. Peygamberimiz de bu konuda “Mahremi ile ilişkiye giren cennete giremez” buyurmuşlardır (Taberânî, el-Mu’cemu’l-evsat, IV, 188, H. no: 3936).

Pozitif hukukumuz açısından ise TMK 129. Madde’ye göre aşağıdaki kimseler arasında evlenme yasaktır: 1. Üstsoy ile altsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında, 2. Kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında, 3. Evlât edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında. Türk Ceza Kanunu'nun 414 ve 415.maddeleri 15 yaşından küçüklere karşı işlenmiş ırza geçme, ırz ve namusa tasaddi fiillerini cezalandırırken, 417.madde suçun, aile bireyleri veya çıkarlarını korumak üzere tayin edilmiş yasal velileri tarafından işlenmesi durumunda yaş kistası aranmaksızın, cezayı yarıya kadar ağırlaştırmaktadır.

enest vakası ve enest vakalarında istismarcıların %70’i baba olduğunu belirtmiştir. Üvey baba ile yaşayan kız çocuklarının biyolojik babalarıyla yaşayan kızlara göre daha fazla enest riski altında olduğu belirtilmektedir (Yılmaz, 2002). Yapılan çocuğa yönelik bir istismar çalışmasında % 38’inin enest-cinsel istismar vakalarını oluşturduğu, bunların % 85’ini kızlar, % 15’i erkeklerin oluşturduğu ve % 77’sinin 13 yaşından büyük olduğuna ulaşılmıştır. İstismarcının tanıdık olması, güvene ihanet edildiği için çocuğun çok daha derinden sarsılmasına ve yaşam boyu sürecek psikolojik sorunlara yol açmaktadır (Yiğit, 2005).

¹² Örneğin; New Mecklenburgta kız kardeşiyle enest ilişkiye giren erkek kardeş asılarak cezalandırılır. Fijî adalarında da aynı yasak mevcuttur (Freud, 2014: 26).

SONUÇ

İnsanlık ailesi, tarihsel tecrübe içinde çeşitli aşamalardan geçerken oluşturduğu normlar hayatın pratik problemlerini çözmeye yönelik işlevsel yapılardır. Bu yönüyle insanlık tarihinde yansımalarını hemen hemen bütün toplumlarda gördüğümüz kurallardan birisi de ensest yasaklarıdır. Bu yasakların izi sürüldüğünde ilkelerin hayatında bir totem etrafında örülmeye başlanan ensest kurallarının insanlığın zihinsel ve toplumsal gelişimine paralel olarak ilahi emirlerde kendisine yer bulduğu ve böylece türev emirler olarak toplumsal dokuyu koruma işlevini sürdürdüğü görülmektedir. Ensest'te temel kavramlardan biri “akraba” kavramıdır. İlksel toplumlarda aynı toteme sahip bireyler akraba olarak kabul edilirken günümüzde kan bağıyla birbirine bağlılığı ifade eder. Ensest yasağı ve egzogami birbiriyle ilişkili olarak değerlendirilebilir. Bu noktada evliliklerin hangi çerçevede yapılacağını ifade eden kurallardan biri olan ensest yasağının ana fonksiyonu, egzogamiyi desteklemek olarak ifade edilebilir.

Tarihsel süreçte ensest ve mahremiyet kurallarının izdüşümleri Sumatra adasındaki Battallar'dan Fiji adalarına Afrika'daki Dalagoa Koyu'ndaki Barangolar'a eski Anadolu medeniyetlerinden Hititlere ve yine eski uygarlıklardan Mısır medeniyetine kadar izlemek mümkündür. İlahi metinlerde de bu kuralların daha sistemik emirlere dönüştüğü görülmektedir. Örneğin Eski Ahitte anne, kız kardeş, çocukların, teyze, hala, torun, yenge gibi yakın akrabayla cinsel ilişki yasaklanmıştır. Benzer emirlerin Kur'an'da da tekrar ettiğini ifade etmek mümkündür. Örneğin Kur'an'da Mümin kadınların mahrem olan birine karşı ziynetlerini gizlemeleri, gözlerini haramdan sakınmaları, ırzlarını korumaları gerektiği; mahremiyete özen gösterenlerin salih müminlerden olacağı ifade edilir. İslam geleneğinde mahremiyetin sınırlarını bilmenin her Müslümanın görevi olduğu ifade edilirken babalar, dedeler, anneler, nineler, erkek ve kız kardeşler, amcalar, dayılar, halalar ve teyzeler arasında bir soy yakınlığı ve ebedî bir mahremlik olduğu belirtilir. Yine toplumun düzeni için ailenin ıslahının ve korunmasının gerektiğine, bu noktada anne-babaya büyük görevler düştüğüne, ailevî terbiyenin ve mahremiyet eğitiminin anne-babanın görevleri arasında olduğuna dikkat çekilir. Bu yasaklar özünde ırzın korunması, namusun korunması, ailenin ve neslin korunması gibi pek çok işlevi bünyesinde barındırır.

Ensestin pek çok zararından söz edilmektedir. Özellikle aile şerefine ve sosyal konumuna zarar vermesi, bireylerde travma etkisi yaratması, sosyal ilişki ağlarını zedelemesi, birbiriyle evlenen iki yakın akrabanın soya özgü bozukluklara sahip olması ihtimali, soya çekim yoluyla gelecek kuşaklara zarar vermesi, ensest ilişkilerin tiksinti/bulantı uyandırması gibi nedenler ifade edilmektedir. Ayrıca aile ve evlilik kurumunu yıkması aile üyelerinin cinsel kimliğine saldırı olması, kan bağına dayalı akrabalığı zedelemesi, toplumun ahlaki açıdan çökmesine sebep olması, akrabalığı belirsizleştirmesi, namusu lekelemesi, toplum yapısını tehdit etmesi, başıboşluk oluşturması, insan neslini belirsizleştirmesi ve aileyi rencide etmesi diğer nedenler olarak sıralanabilir. Bu zararlar karşısında ilkel toplumlardan başlayarak hemen hemen bütün toplumlarda ve totem yasaklarının konu itibarıyla bir türevi olarak değerlendirilebilecek ilahi emirlerde çeşitli yaptırımları öngörülmüştür. İlksel toplumlarda çeşitli şekillerde öldürme, toplumdaki dışlama gibi cezalar verilirken ilahi dinlerde de buna benzer uygulamaların çeşitlendiği görülmektedir.

KAYNAKLAR

- ABALI, Nefise (2009). Türk Halk Hikâyelerinde ‘İlk Görüşte Aşk’ Motifi, *Ensest Yasağı ve Egzogami. Milli Folklor*, 21(83), s.97-102.
- AKDUMAN, G. G.; RUBAN, C. vd. (2005). Çocuk ve Cinsel İstismar, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3(1), s. 9–14.
- AKKAYA, Harun, KARBEYAZ K. ve TOYGAR M. (2013). Eskişehir’de Erkek Çocuk ve Adölesanlara Yönelik Cinsel Saldırı Olguları, *Adli Tıp Dergisi*, 27 (3), s. 149-157.
- AKPOLAT, Yıldız ve İNCİ Yusuf (2012). Erzurum’da Çocuk ve Şiddet. *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu* kitapçığı içinde, (27-28 Nisan 2012), s. 866-886
- AKTEPE, Evrim & KOCAMAN, Orhan (2013). Hamilelikle sonuçlanan kardeş ensesti olguları, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14, s. 177-180
- ATEŞ, Süleyman (1998) “Örtünme”, *Kur’an Mesajı: İlmî Araştırmalar Dergisi*, cilt: I, Sayı: 10,11,12, s. 14-26.
- BAGLEY, Christopher (1969). Incest Behavior and Incest Taboo, *Social Problems*, 16(4), pp. 505-519.
- BALLI, Özge (2010). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesine Başvuran Çocuk İstismarı ve İhmali Olgularının Değerlendirilmesi. *Tıpta Uzmanlık Tezi*, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adana
- BARAN Aylin G. ve ERBAYDAR Nüket P. (2009). Yasak Cinsel İlişki: Ensest, huksam.hacettepe.edu.tr
- BENSLAMA, Fethi, (2014). *İslam’ın Psikanalizi*, (Çev.: I. Ergüden), İstanbul: İletişim Yayınları.
- BERNET, William (1997) Practice Parameters for the Forensic Evaluation of Children and Adolescents Who May Have Been Physically or Sexually Abused. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry* 36(3), pp. 423-442.
- BERNSTEIN, David P. et al. (1994). Initial Reliability and Validity of a New Retrospective Measure of Child Abuse and Neglect. *The American Journal of Psychiatry*, 151(8), pp. 1132-1136.
- BRUFFAERTS, Ronny et al. (2010). Childhood Adversities as Risk Factors for Onset and Persistence of Suicidal Behaviour. *The British Journal of Psychiatry* 197(1): 20-27.
- BURTON, Roger V. (1973). Folk Theory and the Incest Taboo, *Ethos*, 1 (4), pp. 504-516.
- CAN, Cahit (2002). Toplumsal İnsanın Evrensel Doğası ve Cinsel Suçlar, Ankara.
- DAĞ, Mehmet (1982). “İslam’da Örtünme Üzerine”, *İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi [Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi]*, 1982, sayı: 5, s. 187-191.
- DUBOWITZ, Howard (2002). Preventing child neglect and physical abuse. *Pediatrics in Review*, 23(6), pp.191-196.

- DURKHEIM, Emile (2005), *Dini Hayatın İkel Biçimleri*, çev.: F. Aydın, İstanbul: Ataç Yayınları.
- DURU, Ziya (2007). Evlilik Mâni'leri Bağlamında Akraba Evliliği, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- EKŞİ, Aysel (1999). *Ben Hasta Değilim*, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi.
- EMİROĞLU, Kudret (2003). *Antropoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- ENGELS, Friedrich (1998). *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* (Çev.: K. Somer), Ankara: Sol Yayınları.
- ERICKSON, M. T. (1994). Oedipus Üzerine Yeniden Düşünmek: Ensestten Kaçınmaya İlişkin Evrimsel Bir Bakış Açısı (Çev: Fatih Ünal). *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi/Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 1(2), s. 125-127.
- FINKELHOR David (1994). The International Epidemiology of Child Sexual Abuse, *Child Abuse & Neglect*, 18(5), pp. 409-417.
- FISON, Lorimer and ALFRED, William Howitt (1991). *Kamilaroi and Kurnai*. Aboriginal Studies Press.
- FRANCOIS, William E. (1986), *Mass Media Law and Regulation*, New York: Wiley and Sons.
- FREUD, Sigmund (2014). *Totem ve Tabu* (Çevi.: K. Şipal), Ankara: Say Yay.
- FROMM, Erich (1998). *Cinsellik ve Cinsel Sapmalar* (Çev: A. Arıtan), İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- GENÇ, Şura ve COŞKUN, Seçil (2013). Ensest, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (106), s. 215-260
- GIBB Brandon E. (2002), Childhood Maltreatment And Negative Cognitive Styles. A Quantitative And Qualitative Review. *Clinical Psychology Review*, 22(2): 223-246.
- GÜVENÇ, Bozkurt (2005), *İnsan ve Kültür*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan (1977). *Düşünce tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- HOFFNER, Harry A. (2010). Hititler Anadolusunda Yasal ve Sosyal Kurumlar, *Tarih Okulu*, (6), s. 223-244.
- JACOBSON Colleen M. ve GOULD Madelyn (2007). The Epidemiology and Phenomenology of Non-Suicidal Self-Injurious Behavior Among Adolescents: A Critical Review of The Literature. *Archives of Suicide Research*, 11 (2), pp. 129-147.
- JAIN Anita M. (1999). Emergency Department Evaluation of Child Abuse. *Emergency Medicine Clinics of North America*, 17(3), pp. 575-593.
- KANDİYOTİ, Deniz (2013). *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar* (Çev.: A. Bora ve F. Sayılan), İstanbul: Metis Yay.
- KASAPOĞLU, Abdurrahman (2003). Ensest Tabusu Ve Egzogami Kuralının Kur'an'daki Yansımaları, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 3(4), s. 5-15.
- LIVINGSTONE, Frank B. (1969). Genetics, Ecology and The Origins of Incest And Exogamy. *Current Anthropology*, pp. 45-61.

- MALİNOWSKİ Bronislaw (2003). *Yabancı Toplumda Suç ve Gelenek* (Çev.: Ş. Yeğin), İstanbul: Epsilon Yay.
- MAYER, Adele (1983). *Incest: A treatment manual for therapy with victims, spouses and offenders*. Holmes Beach, FL: Learning Publications.
- MCLENNAN, John F. and McL D. (1888). The Origin of Exogamy, *The English Historical Review*, 3 (9), pp. 94-104.
- MERİÇ, Ümid (1991). Sosyolojik Açıdan Kılık-Kıyafet ve İslam'da Örtünme , *İslam'da Kılık-Kıyafet ve Örtünme*, s. 29-37
- OVAYOLU, Nimet vd., (2007). Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2 (4), s. 14-22.
- ÖZÇELİK, Y. Bedriye (2009), “Tarihsel ve Teolojik Açılardan Kadının Örtünmesi Sorunu”, *İslâmî İlimler Dergisi*, cilt: IV, sayı: 1-2, s. 329-346.
- POLAT, Oğuz (2001). *Çocuk ve Şiddet*, İstanbul: Der Yayınları.
- RAY, Susan L. (2001). Male Survivor’ Perspectives of Incest/Sexuality Abuse. *The Journal for Advanced Practice Psychiatric Nurses*, 37(2), s. 49-59.
- SALİHOĞLU, Mahmut (2011). Yahudi Hukukunda Mamzer. *Ekev Akademik Dergisi*, 15 (47), s. 269-275
- SARI, Ahmet (2007). “Şebnem İşigüzel’in “Tabut” Adlı Öyküsüyle Thomas Bernhard’ın “Jauregg” Adlı Öyküsünde Ensest İlişki”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), s. 18-19.
- SAYGILI, Sefa ve GÖNENLİ, Sinem (2008). Aynı Ailede Görülen Çoklu Ensest, *Düşünen Adam*, 21 (1-4), s.32-37
- TELKENAROĞLU, Rahmi M. (2011). Ensest ve İslam Hukukundaki İzdüşümü. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 31, s. 115-144
- TIERNEY, Kathleen J. & DAVID L. Corwin (1983). Exploring intrafamilial child sexual abuse. *The dark side of families: Current family violence research*, s. 102-116.
- TİMUR, Sermin ve OK, Şenay (2001). Kadın ve Çocuklarda Cinsel Taciz. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 4 (2), s. 68-74.
- WESTIN, Alan F. (1970), *Privacy and Freedom*, New York: Atheneum Pub.
- WHEALİN, Julia (2003). Child Sexual Abuse. *A National Center For Post Traumatic Stress Disorder, US Department of Veterans Affairs*, pp. 5-22.
- YASDIMAN, H. Şah (2002). Yahudilikte Kadınlara İlgili Müspet Söylemler Bağlamında Bazı Tespitler. *D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (15), s. 121-143.
- YEO H. M. and YEO W. W. (1993). Repeat Deliberate Self-Harm: A Link with Childhood Sexual Abuse? *Archives of emergency medicine*, 10(3), pp. 161-166.
- YILMAZ, B. (2002). Çocuklukta Cinsel İstismar: Risk Etmenleri, *Türk Psikoloji Bülteni*, 24 (25): 74-76.

YİĞİT, Rana (2005). Çocukların Cinsel İstismarı ve Ensest. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi/Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 8(3), s. 90-100.

YÜKSEL, Mehmet (2003). Mahremiyet Hakkı ve Sosyo-Tarihsel Gelişimi, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 58(1), s. 181-213.